

УрАС Вх. № 322 / 23.04.18г

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

„Методика на обучение по алпинизъм”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на

Владимир Милетич

Научен ръководител: доц. Н. Панайотов, доктор

Рецензент – проф. Малчо Малчев, доктор на науките

1. Данни за докторанта

Владимир Красоменко Милетич е роден на 18 май 1976 г., по националност е сърбин – завършил е висшето се образование през 2006 г. във факултета за спорт и физическо възпитание в Белградския университет (бакалавърска степен) и придобива квалификацията „Учител по физическо възпитание“. Професионалната му реализация преминава през административна работа, учител по физическо възпитание и по-късно като *асистент* в Държавния университет „Нови Пазар“ – Сърбия, и във Факултет за спорт и физическо възпитание към Белградски университет, където работи до днес като преподавател.

Владимир Милетич се отличава със завидна спортна биография. Активист е към Планинарски съюз на Република Сърбия.

Докторантът проявява траен интерес към разностранна научна и изследователска дейност. Спектърът на изяви е широк: участия в национални и международни научни конференции и конгреси. Публикационната му дейност е декларирана в приложен списък към документацията на докторантурата (публикувал е множество научни статии).

Дидактическата му активност се потвърждава от: авторство на учебник, написал е два практикума, издал е две монографии и притежава един патент. Основава и редактира списание „*Връщане към природата*”.

Личните умения и компетенции на Владимир Милетич също мога да определят като завидни – владее на високо ниво английски език, и притежава отлични компютърни умения. Позволявам си да акцентирам върху това, защото те несъмнено са подпомогнали докторанта при разработването, написването и оформянето на настоящия дисертационен труд.

2. Данни за докторантурата

Представените документи доказват, че са спазени съответните законовите изисквания. Предвидените в *индивидуалния учебен план* на докторанта образователни и научни задължения са изпълнени. Не открих нарушения по нормативните и академични процедури.

3. Данни за дисертацията.

Дисертационният труд (ДТ) е с обем 255 страници. Включва: съдържание – 4 стр.; увод – 10 стр.; четири отделно обособени глави – първа, наречена теоретична постановка на проблема – 24 стр., глава втора – методологичната част на ДТ – 3 стр.; трета – резултати и обсъждане – 156 стр. и четвърта – изводи и препоръки – 2 стр.

Съпътстващите текстове са: приложения – 24 стр.; ползвана литература – 15 стр. (посочени са 240 източника); 66 интернет източници – 4 стр. и публикации свързани с докторския труд – 2 стр.

Дисертацията е онагледена с 63 фигури и 25 таблици.

От изложеното следва извода, че ДТ труд се отличава с общоприетата световна практика за написването на подобен род научен жанр, но същевременно оставам с чувството за недостатъчна балансираност на отделните структурни компоненти. В този аспект мога да посоча трета глава – Резултати и обсъждане: тя е твърде обемиста, декомпозирана е в 10 параграфа и множество подточки, където се компилират излишни детайли: например – **III. 1. Нов философски подход към феномена на алпинизъм чрез духовна адаптация и съзряване на алпиниста** – размислите тук се съдържат и в уводната част; **III. 6. Наблюдаване на организацията на престоя и оцеляването на терена чрез формулата на енергийна ефективност** (написаното тук приемам като научно-популярно четиво), или пък **III. 8. Писмена подготовка като възможен подход към учебния процес в алпинизма** – днес това не е възможен подход, а задължително изискване, особено към младите спортно-педагогически ресурси – консултанти, инструктори, треньори, учители и др. Буквално казано едва ли може да търсим някаква научност от изготвянето на един *план-конспект* за тренировъчно занимание.

В анонса на моето становище преди всичко искам да отбележа, че първоначално трудно възприех предложеното за становище четиво! Вероятно

това се дължеше на неспецифичното за нашите спортологични разработки смесване на строго научния стил с белетристичния подход и техника на изразяване на Владимир Милетич, както несвойствения общ обем и други нюанси на ДТ. Впоследствие, за да изляза от тези неудобства, филтрирах основните научни теории, методологичните концепции на автора и гносеологичните достойнства на научния труд. Отговорите на тези въпроси представям в следния порядък:

✓ Изборът на темата на ДТ: нейната формулировка е твърде планетарна, т. е. много обща и не отговаря на съдържанието и конкретиката на хипотезата и целта на изследването, където се излагат постановките, че става въпрос за *прилагане на нова – усъвършенствана методика...*, или казано по друг начин – за надграждане на съществуващата преди повече от сто години методика на обучението по алпинизъм.

✓ Основният въпрос, който ме ангажира осезателно е: ***Защо все пак докторанта се спира на тази проблематика, какво цели да постигне?***

Отговорът намерих в изказаното становище на В. Милетич, че „*Най-важните прозрения и открития в областта на науката са се случили в моменти на вдъхновение и свобода от „оковите“ на по-рано систематизирани знания както се вижда от примера на най-известните учени*“ (вж. стр. 44, 2 абзац). Убеждението на г-н Милетич е, че *На тънката линия между науката и изкуството изисква се определена доза смелост, но и бунт да се разгледа реалността от друг ъгъл...Така, че –* допълва докторанта – *посоката на тази теза ще се движи по тази посока.* Следователно трябва да очакваме методиката на обучението алпинизъм да се разгледа под друг ъгъл в условията на днешната реалност.

✓ Внимателният анализ на уводната част и други текстове от ДТ ми дават основание да потвърдя ***актуалността*** на научния труд, защото темата за качеството на обучението на алпинистите иманентно е свързано със сигурността и безопасността при катеренето и опазването на живота на най-ценният ресурс – ***човекът***. Актуалността на научния проблем е безспорна и поради факта, че уменията, компетенциите и възможностите на алпинистите вече се екстраполират твърде нашироко извън спортния контекст – в строителството, в армията и други силови структури, при спасителни действия по време на стихийни бедствия, аварии и т. нат.

✓ Независимо, че ковергентния център на изследването е **методиката на обучението по алпинизъм**, методологичната основа е водеща. Фактически цялостния анализ на ДТ доказва, че това е научната философия и нейните закони: *Законът за единство и борба на противоположностите; Законът на количествен преход до качествени изменения и Законът на отрицание на отрицанието*. В случая обаче намирам някои методологични компоненти неподходящо позиционирани – например: *Да се определят специфични методологически правила и направим опит за нова класификация в алпинизма*. В случая цитирам 4 задача на изследването! Налице е преплитане на много понятия в теоретичната част – глава първа и аналитичната – глава трета., като: *методология, подходи, методи, концепции* и т. нат. По отношение на **предмета и обекта** на изследването: считам, че са налице непълноти и несъответствие с темата, целта и задачите на ДТ.

В методологичен план е пропуснато да се отбележи, че докторанта е използвал *Системния подход, Критичен анализ* и историографията, като метод.

✓ Не приемам за методологично издържана постановката на стр. 208, че се потвърждава работната хипотеза и непосредствено в следващия абзац твърдението, че *Чрез прилагане на нова – усъвършенствана методика.....ще се оптимизира обучението по алпинизъм на студенти*. Визира се бъдещето, т. е. ново предположение, което изключва потвърждаване на хипотезата от стр. 40.

3. Конкретни оценки и бележки:

- Налице е стремеж за всеобхватност на труда на базата на мултидисциплинарния подход за решаване на научните проблеми.

- Владимир Милетич търси и проучва иновативните подходи и концепции в обучението, което де факто е опит за актуализация и усъвършенстване на съществуващата методика.

- Обемът на проучените материали и анализа върху тях е достатъчен – считам, че синтезираните обобщения и заключения осигуряват достатъчна логичност и достоверност на експлицираните методологични и методически конструкти на ДТ.

Тук е мястото да отбележа, че докторанта не е анализирал съществуващи педагогически парадигми за обучението по алпинизъм, където въпросите за методиката са силно разработени. Например във

Франция - ENSA, Русия – с традиционно силни позиции в тази насока, да посочим и България със своите единни системи за обучение в алпийските клубове и съществуващите до 1989 г. школи по алпинизъм, както и сегашните програми на БФКА и т. нат. Цитират се само Г. Атанасов и И. Янакиев с тяхната *Теория и методика на алпинизма* от 1954 г. и Т. Янчева и Н. Панайотов с *Наръчник на катерача* от 2003 г. Встрани от вниманието на В. Милетич са останали признати трудове на Д. Бърдарев, К. Долапчиев, М. Малчев, Д. Павлов и др. български автори в сферата на обучението по алпинизъм. Трябва да добавя и още нещо – не са разгледани проблеми на систематизирането на алпийската техника и методиката в сравнителен план.

- На много места – стр. 12, 16, 18 и др., се среща твърде свободно ползване на понятието *физическа култура*.
- Не е изяснен във втора глава субекта на изследването.
- Параграф 1.1.1. е озаглавен: **Общи методически принципи**, но съдържанието му се отнася до всеизвестните дидактически принципи.
- Докторантът ползва цитати, които могат да се оспорят: например стр. 22 (Радакович, 2015) - *Военните конфликти на височина над 2500 м обикновено се избягват*. Съществуват много доказателства за обратното – например фронтовата линия м/ду Пакистан и Индия е в зоната на 4000 м н.в., Афганистанската война между СССР и талибаните и др.
- Преобладаваща част от онагледяващите материали са взаймствани от интернет и са коректно цитирани.
- Дизайнът на дисертационния труд е иновативен, но неприсъщ към приетите стандарти в нашата страна. Изпълнен е с много правописни грешки, тафтологии и прекомерно дълги изречения. По този повод си позволявам следната препоръка – много бърза редакция, нова подвързия и тогава да се депозира в Национален център за информация и документация (НАЦИД), ако разбира се това е възможно.

4. Заключение

Най-висока оценка според мен заслужава съдържанието на параграф III.5., където Владимир Милетич представя своята идентификация и нова систематизация на методиката за обучение по алпинизъм. В този раздел от ДТ всички знания и комплексното обучение, свързани с движението по планините са интегрирани и интерпретирани в модела *Алпийски купол*.

специфични методики на обучението по алпинизъм и табл. 15. – вж. стр.160 – 161, според мен са квинтесенцията на научните усилия на автора.

Изводите и препоръките са логично следствие на анализите на получените резултати. Отговарят на повечето от поставените задачи на изследването. Не е удачно поместването им в отделна – в случая четвърта глава.

Представеният **автореферат** – твърде обемен според българските стандарти, отразява основните раздели в съдържанието на дисертацията, изводите и направените препоръки, както и научните приноси.

Въз основа на изложенията в становището факти, доказателства, оценки и бележки заключавам, че ДТ отговаря на наукометричните критерии и изисквания за присъждане на ОНС „доктор“. Независимо от някои полемични въпроси, крайните научни резултати потвърждават и обогатяват методиката на обучението по алпинизъм. Поради това давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Владимир Милетич.

София, 22.04.2018 г.

Рецензент:

(проф. Малчо Малчев, ДН)